

Egna baselgeta cun egn grand

■ (anr/bt) **Ella fa egna pareta mudesta, stat segl mut sur igl uclàn da Dusch, ampo giod veia oziggi, la baselgeta da sontga Maria Madlagna.** Mo ella cunsalva egn custevel stgazi: maletgs murals digl pictur numno Mester da Vuorz. An sonda passada à *Susanne Hesselbarth* declaro quellas scenas ilustradas da la veta da Maria Madlagna.

«Ign veza me quegl c'ign sa», e egna construcziun tipica da la culturista Susanne Hesselbarth ca stat se Durisch a colavura cuagl «Luvratori digl Mester da Vuorz». Quel, mano da *Guido Dietrich*, va uon quater geadas a la «tscheartga da stgazi» digl Mester da Vuorz, c'è me egn num d'untgida, parquegl c'igl sieus ver num e betg ancunaschaint. L'antscheata da quella tscheartga da stgazi e peia vagnida fagga an la baselgia da Dusch ca datescha, savund Hesselbarth, digl otgavel tschantaner. Gl'amprem s'udeva ella agls conts da Vaz ca l'àn regalo a la clostra da Churwalden ca cunfearma ella anturn igls 1500 sco lur possess. Mo poc ple tard e Dusch davanto refurmo, la baselgia betga ple duvrada e ida igls 1566 an possess da la plev catolica da Pasqual.

Egna maschada da legenda a raquent biblic

Me egna candela sclarescha igl intern a dat ampo l'impressiun, co era d'ir a messa digl taimp miez. Tutegna bad'ign igls maletgs ca cuvieran la pare anviers nord, la pare digl cor a l'absida. Quellas picturas muralas earan vagnidas malageadas digl Mester da Vuorz l'amprema measadad digl 14avel tschantaner ad en egna da las sias var 20 ovras. La prinzipala satgata an la baselgia da Vuorz, da là igl sieus surnum. Otras e'gl a Clugen, Casti, Razén a Lüen ad utro. «Igl e sir betga me sto egn pictur c'ha stgafieu tut quels maletgs», gi Hesselbarth, «mòbagn el eara cartevlameing igl manader d'egn luvratori da picturs.» A Dusch à l'malagieu tres programs:

tschentg scenas da la veta da Maria Madlagna, l'anunziaziun a Maria ad an l'absida Cristus cuagl quater evangelists, c'en veza malaveta strusch ple.

L'amprema scena mussa Maria Madlagna, la sora da Lazarus, ca stat cun Marta a Jesus sper la fossa aviarta, or da la quala sorta Lazarus, lavanto da mort an veta. Quels maletgs à l'igl Mester da Vuorz malagieu cun la tecnica da «al fresco», quegl munta, c'el à malagieu sen la mólta frestga, ànc humida. Me anqual detagl à l'malagieu cun la tecnica «al secco», sen la mólta sétga. Igl ziclus da Maria Madlagna cunsista da raquents legendars ca vignan maschados cun divers elemaints biblics. Gea an l'amprema scena vignan, savund duna Hesselbarth, vasevlas las atgnadads digl pictur: «Tipic pigl Mester da Vuorz e, c'el malegia las parsünas cun custevla vastgadira, frisuras marcantas, bietgs cuntemporans a mussànd tradiziuns medievalas.» Igl raquent legendar da Maria Madlagna eara pari vastameing ancunaschaint durànt igl taimp miez. La Maria à survagnieu igl num Madlagna, parquegl c'ella darivava da Magdala an Galilea. Faszinada da la ductregna da Jesus suandava a sustaneva ella lez ear cun la sia facultad. Ella eara ear preschainta, cur ca Jesus e mort ved la crusch.

La sia missiun an Frantscha

Igl savund maletg mussa Maria Madlagna lavànd ad unshànd igls pes da Jesus durànt egn past. Cun gèsts digls màns ad expressiuns an fatscha mussa igl pictur bagn ca Judas Iscariot, purtànd la tgeapella da Giudieu, admunescha ca Maria Madlagna sfarlati igl tgear ieli. La rafiguraziun mussa ear bagn la mesa cuvierta cun pusada a vascheala medievals: cupas da len, amplanidas cun pestgs a pàn. «Quella scena antretscha igl raquent da la spisgiantada digls 5000», gi Hesselbarth. «Dantant bad'ign, c'igl e gea pliras parsünas ca vignan reunidas an la figura da

Maria Madlagna». Suainter aver vieu igl Jesus levanto, vegi ella survagnieu da lez la leztga d'ir a darasar la sia creta. Egna bartga l'ha purto an Frantscha, a Sainte Marie de la Mer, manivel da Marseille, noua c'ella vegi pardajieu an egn taimpel pajàn. Quegl mussa igl tearz maletg, segl qual ign veza igl regent cunvertieu tigl cristianissem, suainter ca la sia duna e vagnida an sprànza. Segl mir digl taimpel e'gl egn'inscripziun d'egn pelegreg digls 1660.

Igl quart a tschentgavel maletg mussa Maria Madlagna, ca viveva blears ons sco eremita ad eara vagnida nutrida d'anghels, segl punct da sia mort, ratschavànd la davosa cominiun antras egn prear.

Tgavels blonds a plàntas trefligieadas

Sen que ziclus da maletgs en, savund duna Susanne, bagn vasevlas las atgnadads tipicas digl Mester da Vuorz: Ultra da la vastgadira nobla cun baleztgas fòldas, las plàntas stilisadas tutas cun figlia an furma da trefigls, las bealas frisuras cun nealas blondas a las stélas dad otg pezs c'ign bada an la fanastrada anviers ost. Igl croda an il, ca prest tut las figuradas portan nealas blondas. «Ign sa, ca la gliעד bagnstànta da que taimp tainschevan lur tgavels cun extract da scorza da fressen par far els blonds a fagevan nealas artifizialas cun fiers scaldos», declara duna Susanne.

Sur a sut igls maletgs dat igl sdremas cun ornamentals. Quels earan usitos an que taimp, parquegl c'igl eara ple bunmartgieu da malagear tals ca da pender tappasarias tgearas ved las pares.

Avànt ca bandunar la baselgia à duna Susanne musso vei segl crap da fossa roman ca penda ussa ved la pare. Ple bòld sarveval sco plat digl altar.

Ved la pare dafora stat sontg Cristoffel par banadir igls viandànts – oz igls visitaders marviglius c'àn giudieu la guidada da Susanne Hesselbarth. Ella sa da raquinter blear, a graztga ad ella àn igls partizipants vieu ad ampriu blear.

Susanne Hesselbarth à la baselgia da Dusch.

Igl savund maletg mussa Judas Iscariot c'admunescha.

RTR Radiotelevisiun Svizra Rumantscha

SRG SSR

www.rtr.ch

al puls dal C

RADIO

14.03 LA STAILALVA (rep.)

Temas dal mintgadi

so», «Die 7 is a Glückszahl», «Alle kochen nur mit Wasser», «Hast du Zeit» euv. Redacziun: Christa Soliva

19.00 NOSS CHORS

Las vulpettas, part 6

l'entschatta dal 19avel tschientaner èn ils emprims chors vegnids fundads. En l'emissiun dad oz udin nus dentant chanzuns dals chors ils pli giuvens dal Grischun, ch'èn vegnids fundads tranter il 1986 e l'onn 2016.

Redacziun: Dominic Poble

elgeta cun egn grand stgazi

la Maria Mad-
ria ad an l'absi-
rangelists, c'en

a Maria Mad-
a stat cun Mar-
a, or da la qua-
a mort an veta.
r da Vuorz mal-
fresco», quegl
a mòlta fres-
qual detagl àl
l secco», sen la
aria Madlagna
ndars ca vignan
mains biblics.
vignan, savund
s las atgnadads
ster da Vuorz e,
in custevla vas-
as, bietgs cun-
diziùns medie-
dar da Maria
meing ancuna-
niez. La Maria à
lagna, parquegl
an Galilea. Fas-
Jesus suandava
a sia facultad.
cur ca Jesus e

Maria Madlagna». Suainter aver vieu igl Jesus levanto, vegi ella survagnieu da lez la leztga d'ir a darasar la sia creta. Egna bargta l'à purto an Frantscha, a Sainte Marie de la Mer, manivel da Marseille, noua c'ella vegi pardajieu an egn taimpel pajàn. Quegl mussa igl tearz maletg, segl qual ign veza igl regent cunvertieu tigl cristianissem, suainter ca la sia duna e vagnida an sprànza. Segl mir digl taimpel e'gl egn'inscripziùn d'egn pelegregn digls 1660.

Igl quart a tschentgavel maletg mussa Maria Madlagna, ca viveva blears ons sco eremita ad eara vagnida nutrida d'ànghels, segl punct da sia mort, ratschavànd la davosa cominiùn antras egn prear.

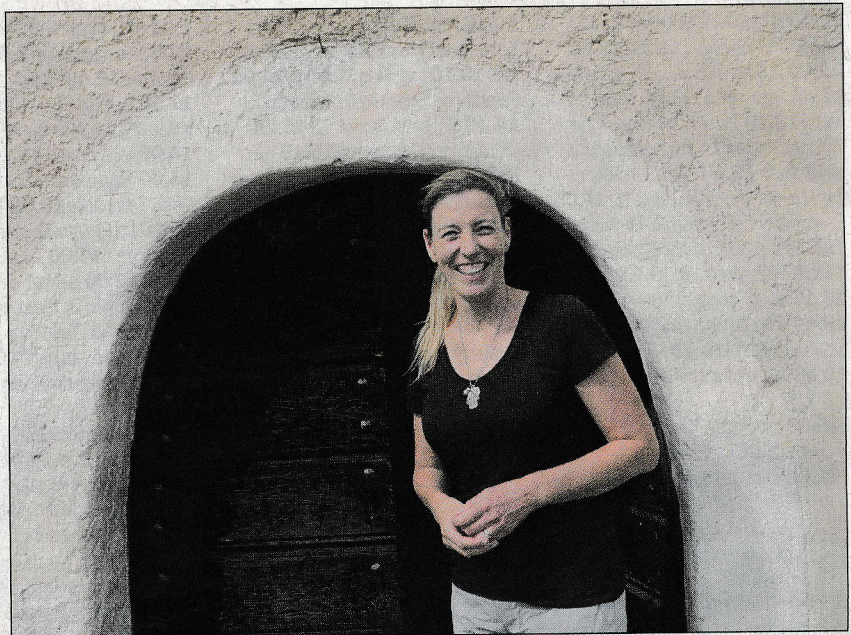
Tgavels blonds a plàntas trefligieadas

Sen que ziclus da maletgs en, savund duna Susanne, bagn vasevlas las atgnadads tipicas digl Mester da Vuorz: Ultra da la vastgadira nobla cun baleztgas fòldas, las plàntas stilisadas tutas cun figlia an furma da trefigls, las bealas frisuras cun nealas blondas a las stélas dad otg pezs c'ign bada an la fanastrada anviers ost. Igl croda an il, ca prest tut las figiuras portan nealas blondas. «Ign sa, ca la gliueud bagnstànta da que taimp tainschevan lur tgavels cun extract da scorza da fressen par far els blonds a fagevan nealas artificialas cun fiers scaldos», declara duna Susanne.

Sur a sut igls maletgs dat igl sdremas cun ornamaints. Quels earan usitos an que taimp, parquegl c'igl eara ple bunmartgieu da malagear tals ca da pender tappissareias tgearas ved las pares.

Avànt ca bandunar la baselgia à duna Susanne musso vei segl crap da fossa roman ca penda ussa ved la pare. Ple bòld sarveva'l sco plat digl altar.

Ved la pare dafora stat sontg Cristoffel par banadir igls viandànts – oz igls visitaders marveglius c'àn giudieu la guidada da Susanne Hesselbarth. Ella sa da raquintar blear, a graztga ad ella àn igls partizipànts vieu ad amprieu blear.

Susanne Hesselbarth à do egn'exzelenta anvesta agls maletgs digl Mester da Vuorz an la baselgia da Dusch.

FOTOS B. TSCHARNER

Igl savund maletg mussa Maria Madlagna lavànd ad unshànd igls pes da Jesus, a Judas Iscariot c'admunescha c'ella sfarlàti igl ieli custevel.

Frantscha

Maria Madla-
gls pes da Jesus
s digls màns ad
mussa igl pictur
rtànd la tgapea-
escha ca Maria
ieli. La rafigu-
a mesa cuvierta
medievala: cupas
pestgs a pàn.
gl raquent da la
gi Hesselbarth.
gea pliras parsùn
an la figiura da

al puls dal Grischun

», «Alle kochen
du Zeit» euv.

l'entschatta dal 19avel tschientaner èn ils emprims chors vegnids fundads. En l'emissiun dad oz udin nus dentant chanzuns dals chors ils pli giuvens dal Grischun, ch'èn vegnids fundads tranter il 1986 e l'onn 2016.

Redacziun: Dominic Poble

qual chor che ha
era blers chors

